ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Шовот тумани

2024 йил 15 ноябрь

судья: Р.Маткурбанов

Шовот туманлараро иктисодий суди судьяси Р.Маткурбанов раислигида, судья ёрдамчиси Ш.Салаевнинг котиблигида, Шовот туманлараро иктисодий суди биносида, очик суд мажлисида даъвогар "Мадрим хўжа ворислари" фермер хўжалигининг, жавобгар "Гурлан глобал текс" масъулияти чекланган жамиятига нисбатан 2024 йил 27 мартда тузилган 6796621-сонли пахта хом-ашёси олди-сотди шартномасини бекор килиш тўгрисидаги даъво аризаси бўйича ишни даъвогар вакили А.Эшманов (рахбар), даъвогар адвокати Ғ.Салаев (28.02.2024 йилдаги ордер асосида), жавобгар вакили Ф.Ниязметов (2023 йил 6 ноябрдаги 673-сонли ишончнома асосида, ВКА оркали Урганч шахридан) иштирокида кўриб чикиб, куйидагиларни

АНИКЛАДИ:

"Мадрим хўжа ворислари" фермер хўжалиги (бундан кейинги ўринларда даъвогар деб номланади) Шовот туманлараро иктисодий судига даъво аризаси билан мурожаат килиб "Гурлан глобал текс" масъулияти чекланган жамияти (бундан кейинги ўринларда жавобгар деб номланади)га нисбатан 2024 йил 27 мартда тузилган 6796621-сонли пахта хом-ашёсини олди-сотди шартномасини бекор килишни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар вакили даъво талабини қўллаб жавобгар томонидан пахта чигит уруғлиги ўз вақтида етказилмаганлиги сабабли даъвогар ва жавобгар ўртасида 2024 йил 27 мартда тузилган 6796621-сонли пахта хом-ашёси олди-сотди шартномасини бекор қилиш бўйича даъво аризани тўлиқ қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида жавобгар вакили даъво талаби асоссиз эканлигини таъкидлаб, даъво талабини қаноатлантиришни рад қилишни сўради.

Суд, иш хужжатларини ўрганиб, ишда иштирок этувчи шахслар вакилларининг, тушунтириш ва кўрсатмаларини тинглаб, иш хужжатларини таҳлил қилиб, қуйидаги асосларга кўра, даъвони қаноатлантиришни рад қилишни ва ишни кўриш билан боғлиқ суд харажатларини даъвогар зиммасида қолдиришни лозим топади.

Иш хужжатлари ва даъво аризада баён қилинганларга кўра, тарафлар ўртасида 2024 йил 27 мартда 6796621-сонли пахта хом-ашёсини олди-сотди шартномаси тузилган. Шартноманинг 2.1-бандига кўра, даъвогар жавобгарга 889.793.300 сўм бахосида 113.930 кг пахта хом ашёсини етказиб бериш мажбуриятини олган.

Бирок, даъвогар жавобгар билан 01.03.2024 йилда уруғлик чигит етказиб бериш тўғрисида тузилган уч/244-сонли олди сотди шартномасининг 3.3-бандига кўра, жавобгар томонидан даъвогарга 2.7 тонна уруғлик чигит ўз вақтида етказиб берилмаганлиги натижасида "Янгибозор текстил агро кластер" МЧЖ билан уруғлик етказиб бериш тўғрисида 13.04.2024 йилда тузилган УЧ-81-сонли шартномага кўра, 5 тонна чигит олганлиги сабабли жавобгар билан 2024 йил 27 мартда тузилган 6796621-сонли пахта хом-ашёси олди-сотди шартномаси шартлари кўпол равишда бузилган деб хисоблаб, жавобгарга мазкур шартномани бекор қилиш тўғрисида таклиф берган.

Даъвогар томонидан юборилган таклиф хати жавобгар томонидан жавобсиз қолдирилган.

Натижада даъвогар Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 55-моддаси иккинчи ва учинчи қисмларига мувофик, судга даъво ариза билан мурожаат қилган.

Ўзбекистон Республикасининг Фукаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади) 8 ва 234-моддаларига асосан, мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

ФК 236-моддасига мувофик мажбуриятлар мажбурият шартларига ва конун хужжатлари талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошка талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

ФК 386-моддасининг биринчи қисмига кўра, олди-сотди шартномаси бўйича бир тараф (сотувчи) товарни бошқа тараф (сотиб олувчи)га мулк қилиб топшириш мажбуриятини, сотиб олувчи эса бу товарни қабул қилиш ва унинг учун белгиланган пул суммаси (баҳоси)ни тўлаш мажбуриятини олади.

Мазкур ҳолатда тарафларнинг мажбуриятлари олди-сотди шартномасидан келиб чиққан.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг 2009 йил 18 декабрдаги "Хўжалик шартномаларини тузиш, ўзгартириш ва бекор қилишни тартибга солувчи фукаролик қонун ҳужжатлари нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўгрисида"ги 203-сон қарорининг (бундан буён матнда - Пленум қарори деб юритилади) 18-бандига мувофик, Шартноманинг амал қилиш даврида тарафлар ўзаро келишувга мувофик уни амалдаги қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда ўзгартиришга ҳам, бекор қилишга ҳам ҳақлидирлар.

Шартнома қандай шаклда тузилган бўлса, уни ўзгартириш ёки бекор қилиш тўғрисида келишув ҳам шундай шаклда тузилади, башарти қонун ҳужжатларидан, шартнома ёки иш муомаласи одатларидан бошқача тартиб келиб чиқмаса.

ФК 382-моддасининг иккинчи қисми қоидаларидан келиб чиқиб, шартнома суднинг ҳал қилув қарорига биноан фақат қуйидаги ҳолларда ўзгартирилиши ёки бекор қилиниши мумкин:

иккинчи тараф шартномани жиддий равишда бузса;

ФК, бошқа қонунлар ва шартномада назарда тутилган ўзга ҳолларда.

ФК 382-моддасининг учинчи қисмига мувофиқ тарафлардан бирининг шартномани бузиши иккинчи тарафга у шартнома тузишда умид қилишга ҳақли бўлган нарсадан кўп даражада маҳрум бўладиган қилиб зарар етказиши шартномани жиддий бузиш ҳисобланади.

Ишдаги хужжатлардан аникланишича, тарафлар ўртасида 2024 йил 27 мартда тузилган 6796621-сонли пахта хом-ашёси олди-сотди шартномасининг 3-бандига мувофик, даъвогар пахта хом ашёсини топшириш, жавобгар эса ушбу махсулотни кабул килиш ва белгиланган тўловларини шартномада белгиланган муддатларда ва микдорда тўлаб бориш мажбуриятини олган.

Бироқ, мазкур шартноманинг 4-бандида жавобгар томонидан даъвогарга уруғлик чигит етказиб бериш мажбурияти ва жавобгар даъвогарга уруғлик чигит етказиб бермаганлик учун шартномани бекор қилиш асослари белгиланмаган.

Шунингдек, даъвогарнинг Халқ банк АТБ Гурлан БХМ билан 2024 йил 04 апрелда тузган 33-F-халқбанк-P29819/24-сонли кредит шартномасининг 1.1-банди мазмунига кўра, даъвогар хохлаган тайёрлов корхонасидан уруғлик чигит олиши хукукига эга бўлган.

Суд, юқоридагиларга асосан даъвогарнинг даъво аризадаги шартномани бекор қилиш юзасидан келтирилган даъво асослари тўлик исботини топмаганлиги учун даъво талабини қаноатлантиришни рад қилишни лозим топади.

Бундан ташқари, ИПК 118-моддасига мувофик суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Юқорида баён қилинганларга асосан, суд даъвони қаноатлантиришни рад қилишни, давлат божи ва почта харажатлари даъвогар томонидан олдиндан тўланганлигини инобатга олишни лозим топади.

Бинобарин суд, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 68, 118, 176, 177, 179- моддаларини қўллаб,

КАРОР КИЛДИ:

"Мадрим хўжа ворислари" фермер хўжалигининг "Гурлан глобал текс" масъулияти чекланган жамиятига нисбатан 2024 йил 27 мартда тузилган 6796621-сонли пахта хом-ашёси олди-сотди шартномасини бекор қилиш тўғрисидаги даъво аризасини қаноатлантириш рад қилинсин.

"Мадрим хўжа ворислари" фермер хўжалигидан Ўзбекистон Республикаси Олий суд депозит хисоб ракамига 93.750 сўм харажати ундирилсин.

Хал қилув қарори бир ой муддат ўтгач қонуний кучга киради.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргандан сўнг ижро варақаси берилсин.

Хал қилув қароридан норози томон бир ойлик муддат ичида шу суд орқали Хоразм вилоят суди иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига апелляция тартибида шикоят (протест), биринчи инстанция судининг қонуний кучга кирган, апелляция тартибида кўрилмаган ҳал қилув қарори устидан олти ой ичида кассация тартибида шикоят беришга, прокурор протест келтиришга ҳақли.

Судья Р.Маткурбанов

